

VISIE OP MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN
IN DE GEZONDHEIDSZORG

*Gedachteprikkel vooraf voor de
Ronde Tafel Conferentie over MVO in de Zorg
op 12 oktober 2011*

Milieuplatform Zorgsector

MVO Nederland

NIGZ

ZonMw

1. Waar spreken we over?

Het wezenlijke van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) is het verbinden van de thema's mensen, milieu en bedrijfsvoering, ofwel *people, planet and profit*. Het doel is kwaliteit van leven te bereiken in een leefbare omgeving. MVO gaat in feite om het herdefiniëren van het begrip winst, om het verschuiven van paradigma's binnen bedrijven, instellingen en organisaties. Menselijk geluk moet onderdeel worden van de winst- en verliesrekening. Bedrijven zijn altijd de motor van sociale en economische ontwikkelingen geweest en daarom essentieel voor het ontwikkelen van dergelijke nieuwe inzichten. Verandering kan alleen als leveranciers, klanten en andere partners van bedrijven en organisaties betrokken zijn en de inzichten delen.

Gezondheid en duurzaamheid zijn naadloos aansluitende begrippen. Gezondheid gaat over goed leven en duurzaamheid over een leefbare omgeving voor ons en toekomstige generaties. De vier organisaties, ZonMw, Milieuplatform Zorgsector, MVO Nederland en het gezondheidsinstituut NIGZ, die het initiatief namen voor deze Ronde Tafel, hebben elkaar gevonden omdat ze deze visie delen.

2. Onze ambitie

Een ambitie voor 2035

In 2035 is de samenleving werkelijk duurzaam georganiseerd. De samenleving is ecologisch evenwichtig ingericht; er is ook sprake van sociale cohesie, van kwaliteit van leven van de mensen en van economische stabiliteit. De gezondheidszorg zal een grote bijdrage leveren aan welzijn en geluk van mensen en van grote betekenis zijn voor de samenleving omdat deze sector bijdraagt aan langere en intensievere participatie van burgers in de maatschappij en het arbeidsproces. De gezondheidszorg als een van de grotere sectoren in de maatschappij zal een motor zijn voor innovatie en werk bieden aan 100.000-en medewerkers, die er hun ambities kunnen vervullen. De gezondheidszorg zal een voorbeeldfunctie vervullen in efficiënt en milieubewust gebruik van middelen, grondstoffen en materialen. Instellingen en organisaties in de gezondheidszorg zullen vitale organisaties zijn, die een toegevoegde waarde bieden. Kort gezegd: de gezondheidszorg zal maatschappelijk verantwoord ondernemen.

De uitdagingen

Instellingen in de gezondheidszorg staan voor belangrijke uitdagingen, die hen raken in hun bestaan. Ze moeten voldoen aan steeds complexere eisen van de samenleving, antwoorden geven op vragen van patiënten en personeel, vragen van zorgverzekeraars, vragen van de overheid.

Veel verschillende adviesorganen en organisaties hebben zich in de afgelopen jaren gebogen over de knelpunten in de zorg en tonen daarbij overeenstemming over de ontwikkelrichting.

- Aan de **zorgaanbieders** adviseren zij meer vraaggestuurd te zijn. Beter samen te werken, en beter voor personeel te zorgen. De zorg moet ook efficiënter, minder vervuילend, en meer milieubewust worden. En bovenal moet de zorg meer samenlevingsgericht zijn.
- **Verzekerden en patiënten** moeten zoveel mogelijk hun eigen keuzes kunnen maken en de regie in eigen hand nemen.

- **Betrokken organisaties** (leveranciers, ketenpartners, klanten) moeten meer samenwerkingspartner worden en hun verantwoordelijkheid nemen bij het oplossen van de problemen in de zorg.

Veel van de vragen die op de zorg afkomen, spelen ook in andere sectoren waar productie en dienstverlening kernactiviteiten zijn. Ze komen voort uit de groeiende noodzaak om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Wij willen Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) binnen de zorgsector bij de beslissers in de zorg op de agenda zetten. Wij willen de noodzaak en wenselijkheid van duurzaamheid in de zorgsector laten zien en een 'sense of urgency' verwoorden om de zorgsector beter te laten aansluiten bij deze ontwikkeling in de samenleving. Delen van kennis met elkaar en met mensen uit andere sectoren draagt bij aan het oplossen van een deel van de knelpunten in de gezondheidszorg.

Wij denken dat belangrijke stakeholders in de zorg (zorginstellingen, koepelorganisaties, zorgverzekeraars, patiëntenorganisaties, overheid, bedrijfsleven en wetenschap) creativiteit en denkracht kunnen verenigen om de uitdaging van maatschappelijk verantwoord ondernemen aan te gaan.

Daarom hebben wij u uitgenodigd voor deze Ronde Tafel over MVO in de Zorg.

De Ronde Tafel over MVO in de Zorg heeft tot doel om

- met elkaar te analyseren hoe het staat met MVO in de zorg
- vast te stellen wat de grootste issues zijn (zowel obstakels als kansen)
- stil te staan bij de vraag wat de sector kan leren van MVO in andere sectoren en
- aanbevelingen te doen m.b.t. wat er nodig is om MVO bij leidinggevenden in de zorgsector hoger op de agenda te krijgen om aldus een stevig verbeteringsproces op gang te brengen waar de instellingen merkbaar voordeel van hebben.

Met uw bijdrage vertrouwen wij erop dat duurzame zorg realiteit kan worden!

3. Wat is maatschappelijk verantwoord ondernemen in de zorg?

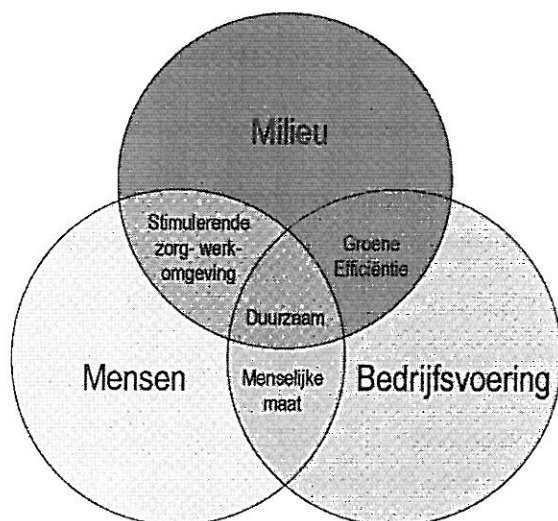
"We are moving towards the age of socially-led innovation" (Josephine Green, Democratizing the Future, 2007)

Bij maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) wordt meestal het Triple-P-model gehanteerd. De drie P's staan voor People, Planet en Profit: Sociale ontwikkeling, Ecologische ontwikkeling en Economische ontwikkeling:

- **People** gaat over sociale ontwikkeling: het menselijke kapitaal (personeel en klanten, in de gezondheidszorg patiënten), goed en gezond werkgeverschap, kwaliteit van dienstverlening, de sociale en ethische aspecten van bedrijfsvoering en maatschappelijk betrokken ondernemen (MBO), waarbij oog is voor de zwakken in de samenleving.
- **Planet** betreft de ecologische ontwikkeling: milieu, energiebesparing, afvalverwerking en de overige ecologische en omgevingsaspecten en
- **Profit** betreft de bedrijfsvoering en economische ontwikkeling: ketenmanagement, transparantie, beheer en de financiële aspecten van MVO.

Als een bedrijf maatschappelijk verantwoord onderneemt, neemt het de verantwoordelijkheid voor de effecten van de bedrijfsactiviteiten op mens en milieu. Het bedrijf maakt bewuste keuzes om een balans te bereiken tussen People, Planet en Profit. Deze aspecten worden onderscheiden, maar overlappen elkaar ook. De overlap geeft de verbondenheid tussen de elementen aan (zie figuur 3 PPP en de gezondheidszorg). Dit is belangrijk. Pas als alle drie de elementen in balans zijn is sprake van een werkelijk duurzaam of toekomstbestendig beleid.

Figuur: PPP en de gezondheidszorg

Toegepast op de zorgsector betekent duurzaam ondernemen:

- Op het People-aspect: de persoon, die zorg nodig heeft, meer centraal stellen en meer regie geven in het zorgproces, meer aandacht geven aan kwaliteit van leven en meer aandacht voor kwaliteit van werken van het personeel in de zorg (inzetbaarheid, arbeidssatisfactie, diversiteit);
- Op het Planet-aspect: slim gebruik van energie en grondstoffen, duurzame inkoop en gebouwen, zorgvuldig beleid m.b.t. medische en andere afvalstoffen;
- Op het Profit-aspect: meer aandacht voor toegevoegde waarde van instellingen voor de maatschappij in aanvulling op economische kosten-baten-analyses.

Als het gaat om duurzaamheid in de zorg spreken anderen (o.a. Diederik van der Hoeven, juni 2010) van:

- ***mensgerichte zorg***: zorg voor hele mensen met elkaar in het volle leven;
- ***economisch volhoudbare zorg***: er is een paradigmawisseling nodig van reduceren van behandelkosten naar zinvol investeren in een gezonde samenleving;
- ***maatschappelijk ingebedde zorg***: zorg is verweven met de rest van de maatschappij. De muren rond het medische bolwerk verdwijnen. Vanuit eigen initiatief ontstaan vloeiende verbanden met vrijwilligers, met andere professionals en met andere domeinen.

Als we integraler met de 3 P's aan de slag gaan komen we bij de volgende aandachtspunten:

- Door Milieu en Mensen te verbinden wordt een stimulerende zorg- en werkomgeving gecreëerd, waarin aandacht is voor de invloed van gebouwen, groen, voeding, licht, e.d. op patiënten en personeel, de *healing environment*.
- Door Mensen en Bedrijfsvoering te verbinden krijgt menselijke maat meer aandacht, en wordt welzijn en gezondheid van de patiënten of cliënten en welzijn en motivatie voor personeel bevorderd.

- Door Milieu en Bedrijfsvoering te verbinden ontstaat meer aandacht voor groene efficiëntie, creatieve oplossingen voor verlichting, verwarming, voedselvoorziening, recycling, etc.

De elementen tezamen leiden tot duurzame gezondheidszorg, die ook in de toekomst op efficiënte wijze kan werken voor de bevolking. De toegevoegde waarde komt uit het onderling versterken van de drie elementen milieu, mensen en bedrijfsvoering.

4. De uitdagingen aangaan: het is mogelijk

In september 2010 namen de organisaties die u uitnodigen voor deze ronde tafel conferentie deel in een initiatiefbijeenkomst over MVO in de zorg. Daarbij werden sprankelende voorbeelden naar voren gebracht over de mogelijkheden:

- Er was een zorgverzekeraar die vertelde over de mogelijkheden om duurzaamheid onderdeel te maken van de zorg inkoop;
- Er was een personeelsmanager, die vertelde over mogelijkheden om inzetbaarheid van personeel te verbeteren door meer te focussen;
- Er was een boerin van een zorgboerderij, die vertelde hoe natuur een genezende invloed heeft op patiënten.

Er was veel discussie over de redenen waarom de zorgsector zich niet zo betrokken voelt bij maatschappelijk verantwoord ondernemen. Een belangrijke conclusie was dat het leiderschap ontbreekt: in directiekamers is men teveel bezig met andere beslommingen om in te zien waar de kansen liggen. Mensen op het middenniveau in de organisatie die MVO in portefeuille hebben, voelen zich onvoldoende gesteund. MVO op de agenda van alle zorginstellingen werd de opdracht die de vier organisaties zich stelden.

In het afgelopen jaar hebben de organisaties samengewerkt om meer casestudies te verrichten en meer systematisch overzicht te verkrijgen van activiteiten op het gebied van MVO die in zorginstellingen plaatsvinden. De casestudies vonden plaats rond duurzaam inkopen, energiegebruik, afvalverwerking, personeelsbeleid, patiëntenbetrokkenheid, inschakelen van familie in de zorg. De studies brachten tientallen pareltjes aan het licht van duurzaam ondernemen in de zorg. De studies zijn samengevat in een routeplanner naar MVO, die de ingrediënten voor duurzaam beleid inventariseert. Het document bevat nog veel meer inspirerende voorbeelden van MVO, en laat tegelijkertijd zien dat de samenhang nog beperkt is. Het blijft nog teveel incidenteel, teveel geïsoleerd, te weinig verbonden. Ook blijkt opnieuw dat leiderschap op veel plaatsen ontbreekt.

Er zijn talrijke voorbeelden van MVO in de zorgsector, die overtuigend aantonen dat instellingen hun voordeel ermee kunnen doen. De uitdaging is nu dit besef te laten doordringen in alle lagen van de organisaties, met sterk leiderschap van directies en raden van bestuur.

